

Anton Kacjan
Terminal Tower
Room 2310
Cleveland, Ohio 44113
7-8-2

AN IN SPIRIT
LANGUAGE ONLY

Serving Chicago, Milwaukee, Waukegan, Duluth, Joliet, San Francisco,
Pittsburgh, New York, Toronto, Montreal, Lethbridge, Winnipeg

SLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

CLEVELAND OHIO, WEDNESDAY MORNING, APRIL 5, 1972

STEV. LXXIV — VOL. LXXIV

Boljši odnosi s Kubo?

Glavni tajnik ZN bi rad dosegel vrnitev Kube v Organizacijo ameriških držav.

ZDRUŽENI NARODI, N.Y.

Odkar je prišla lani v ZN Ljudska republika Kitajska, bi nekateri radi odprli vrata v skupnost svobodnih narodov tudi Castrovi Kubi, ki je še vedno nekakva "črna ovca" v Ameriki, pa tudi drugod v nekomunističnem svetu. Sedanji glavni tajnik ZN Kurt Waldheim je zadnjič kar močno namignil, naj bi ZDA začele akcijo za vrnitev Kube v OAD.

Kuba je bila članica OAD, dokler ni Castro začel širiti svoje rdeče revolucije v države Latinske Amerike. Tedaj so te sklenile proti njemu bojkot in so pretrgale s Kubo vse zveze. To akcijo so tedaj vodile ZDA. Izjema je ostala le Mehika, ki je ohranila redne zveze s Kubo ves čas.

Castrovi naporji za širjenje rdeče revolucije v Latinski Ameriki niso bili uspešni. Tudi poskus Che Guevara v Andih ni uspel. Ta je bil sam ujet in ubit.

Zmaga Allendeja v Čilu je odprla Castro vrata v Čile. Po obisku v Čilu se je ustavil še v Ekvadorju in izgledalo je, da bo Kuba skoro spet v OAD. Pa se je vendar zataknilo, ko so bili rdeči poraženi pri volitvah v Urugvaj in je v Boliviji prišla oblast konservativna, protikomunistična vojaška skupina. Komunistična, ki je mislila, da ima Latinsko Ameriko že skoro v malhi, je spoznal, da se je hudo zmotil. Castrova Kuba je bila znova potisnjena na rob zanimanja in dogajanja v Latinski Ameriki.

Kurt Waldheim bi rad Kubo spravil s državami Latinske Amerike in seveda tudi z ZDA. Verjetno dela to na tiho pobudo Sovjetske zveze, ki bi rada Kubi olajšala položaj in odnosih s sosedmi, sebi pa breme z vzdrževanjem Kube.

Trgovina s Kitajsko bo rastla postopoma

TOKIO, Jap. — Japonski trgovinski strokovnjaki napovedujejo, da bo trgovina ZDA s Kitajsko dosegla kakih 300 milijonov dolarjev vrednosti do leta 1975. Ameriški izvoz bo dvakrat večji od uvoza.

Kitajska bo kupovala v ZDA posebne vrste jekla, stroje za kovinsko industrijo, prometna sredstva in naprave za zveze.

Rogers bo potoval

WASHINGTON, D.C. — Glavni tajnik W. P. Rogers bo obiskal v prihodnjih tednih zaveznice države v Evropi ter govoril s njihovimi vodniki, predno bo predsednik Nixon odšel na obisk v Sovjetsko zvezo.

Rogers bo predvidoma, kot pravijo vesti iz Bele hiše, obiskal pred Nixonovo potjo v Moskvo Veliko Britanijo, Francijo, Zahodno Nemčijo, Italijo, Benelux države in Islandijo.

Vremenski
prerok
pravi:

Delno oblačno, mrzlo z možnostjo naletavanja snega. Najvišja temperatura okoli 40.

Novi grobovi

Mary Kathy Mauric
Novorojenka Mary Kathy Mauric je umrla komaj 22 ur po rojstvu v Woman's bolnišnici. Bila je hčerka Josepha in Josephine Mauric, rojene Blatnik, sestra Milene, vnukinja Marije Mauric iz Jugoslavije. Družina živi na 6408 St. Clair Avenue. Pogrebni obredi so bili včeraj iz Železovega pogrebnega zavoda na 6502 St. Clair Ave. na pokopališče Kalvarija.

Najmanj se podražila irana v Clevelandu!

WASHINGTON, D.C. — Po uradnih podatkih se je hrana v preteklem letu, od februarja 1971 do februarja 1972, podražila najbolj na Havajih v mestu Honolulu, kar za 8,6%, nato v Chicagu za 7,2%, v Detroitu za 7,1%, v Cincinnatiju za 6,8%, v Houstonu za 6,7%, v Washingtonu za 6,6%, v New Yorku za 6% itd. ...

Povprečno v vsej deželi je cena hrane v zadnjem letu porasla za 5,8%, v mestu Clevelandu pa le za 2,7%, torej za več kot polovico pod povprečjem v deželi!

Od vse mesnine so se najbolj podražile svinjske zarezance (pork chops), za 21,2% in slanina (bacon) za 18,3%. Najmanj je porasla cena jeter, le za 4,7% in gnjati (ham) za 7,3%.

Jamno ljudstvo na Filipinih

MANILA, Filip. — Charles A. Lindbergh je s skupino strokovnjakov preteklo nedeljo po 11 inih bivanju med Tasaday plemenom v gozdovih notranjosti Filipinov, ki žive v jamah in uporabljajo kameno orodje, zapustil v ameriškem vojaškem helikopterju bivališča tega rodu 1.000 čevljev visoko v goratem predelu džungle.

Pleme šteje le 24 članov in je doslej edino znano, da živi v jamah in rabi orodje iz kamna, kot so ga na primer v Sloveniji nehali rabiti več kot tisoč let pred Kristusom, na Kitajskem pa že par tisoč let prej.

Med mladino le malo zanimanja za volitve

Udeležba 18 do 20 let starih pri primarnih volitvah je precej manjša, kot so na splošno napovedovali.

WASHINGTON, D.C. — Ko je bila znižana starostna meja za volivno upravičenost na 18 let, so pričakovali, da se bo mladi rod bolj zanimal za volitve in se jih tudi udeležil. Napovedovali so, da se bo volitev v novembru udeležilo vsaj 5 milijonov od 11 milijonov volivnih upravičencev v starosti od 18 do 20 let.

Primarne volitve so pokazale, da je zanimanje za politiko na splošno in za volitve posebej dosti manjše, kot so sodili.

Motili so se prav tako tudi v tem, ko so zatrjevali, da je mladina "liberalna", veliko liberalnejša od svojih očetov. Dosedanji pregledi in povpraševanja so pokazala, da je v svojih nazorih v domači politiki veliko bližja starejšemu rodu, kot je kdorkoli upal misliti. Predsednik Nixon uživa med slušatelji in slušateljicami na visokih šolah iznadenjujočo podporo.

Na splošno je na visokih šolah letos zelo mirno, veliko mirnejše kot v zadnjih dveh letih. Politična aktivnost je omejena na manjše skupine, predvsem levičarske in skrajne desničarske. Večina mladih ljudi se za vse to le malo zanima, njen cilj je čim prej končati študij in dobiti primerno zaposlitev.

ZN proti prevažanju kromove rude iz Rodezije

ZDRUŽENI NARODI, N.Y. — Glavni tajnik ZN K. Waldheim je pozval države, članice ZN, naj poskrbe, da njihova brodarstva podjetja ne bodo prevažala kromovo rudo iz Rodezije v ZDA, ker je to v nasprotju s sklepi ZN.

Naša dežela je po sklepu Kongresa odločila kromovo rudo zadržati zopet kupovati v Rodeziji. Prva pošiljka te rude je že dospela v ZDA. ZN bo kotirajo Rodezijo od leta 1968. Uspeh te blokade je sorazmerno majhen

Vnema za čisto okolje v Kongresu je popustila

WASHINGTON, D.C. — Kongres je kazal nekaj časa izredno vnemo za čisto okolje in vse je kazalo, da bodo vode v naši deželi res skoraj zopet čiste in da tudi zrak nad našimi mesti ne bo več težak in strupen.

Senat je pod vodstvom sen. Muskia lani sprejel kar dosti učinkovit zakonski predlog za varovanje čistoč okolja. Predstavniki dom je v svojem predlogu zahteve že precej omejil in vprašanje je, kaj bo prišlo iz konference predstavnikov obeh zbornic.

Precej očitno je, da je industrija preko svojih zvez vsaj začasno prevladala s poudarjanjem, da je treba gledati na stroške in na delovna mesta. Industrija se hoče znebiti stroškov za naprave, ki naj varujejo čistočo zraka in vode. Trdi, da so ti preko njene zmogljivosti, če naj bo uspešna v tekmovanju s tujimi izdelki. Če ne bo mogla ostati uspešna, bo morala obrate ustaviti, s čimer bo izgubljenih toliko in toliko delovnih mest v času, ko je brezposelnost v deželi že tako prekomerna.

Turčija bo dobila avtoritarno vlado

ANKARA, Tur. — Predsednik republike Cevdet Sunay se je v pismu obrnil na vodnike političnih strank s predlogom k začasni ukinitvi politične dejavnosti in avtoritarni vladi, ki naj napravi v deželi red.

Predsednik Sunay, bivši načelnik glavnega stana turških oboroženih sil, je dejal, da "po enem letu kljub iskrenim in ponovnim pozivom položaj ni nič boljši v bolni politiki". Nadaljevanje sedanjega pota bi spravilo v nevarnost državo in njene demokratske ustanove.

Predsednik se je odločil za novo pot nekaj dni po ugrabitvi in umoru treh radarskih strokovnjakov od strani "Ljudske osvobodilne vojske", skrajne levičarske turške politične skupine.

in Rodeziji se je posrečilo položaj urediti tako, da jo bojkot ne tare prehudo.

SEN. McGOVERN ZMAGAL

Sen. George McGovern iz Južne Dakote se je prvi lani javil kot demokratski predsedniški kandidat, pa ni njegove kandidature nihče jemal preveč resno. Splošno so proglašali sen. Muskia za kandidata z najboljšimi izgledi za imenovanje. Včerajšnje primarne volitve v Wisconsinu so potisnile McGoverna v ospredje, četudi je še vedno daleč od cilja.

Sen. George McGovern

MILWAUKEE, Wis. — Pri včerajšnjih primarnih volitvah je sen. George McGovern iz Južne Dakote dobil nekako 30% vseh glasov, največ od vseh demokratskih kandidatov. Sen. H. Humphrey, ki je upal na zmago, je na tretjem mestu za guv. G. Wallaceom. Wallace je dobil 22% glasov, Humphrey pa 21%. Sen. E. Muskie je vedel, da ne more zmagati, pa je vendar upal, da se bo odrezal boljše. Dobil je le 10% glasov, 2 več kot sen. H. Jackson in 3 več kot J. Lindsay. Zadnji je izjavil, da svojo kandidaturo opušča, da pa bo še vedno delal za uveljavitev svojih stališč in pogledov na razmere doma in v svetu.

Sen. McGovern je bil seveda zmaga vesel in je dejal, da so morda prav primarne volitve v Wisconsinu odločile izbiro demokratskega predsedniškega kandidata. Ostali demokratski kandidati se s tem verjetno ne strinjajo, vsaj sen. Muskie in sen. Humphrey imata še vedno dosti boljše izgleda za pridobitev kandidature kot sen. McGovern.

Guv. Wallace je dobil sorazmerno veliko glasov, kar po-

meni, da so konservativne sile v Wisconsinu močnejše, kot je bila splošna sodb. Glas za Wallacea ni nujno bil glas konservativnega mišljenja, je bil lahko le znak protesta proti sedanjim razmeram, zlasti proti obstoječemu davčnemu sistemu, ki so ga vsi kandidati v volivnem boju napadali.

Zmago McGoverna je dan prej napovedal guv. P. Lucey, povpraševanja volivcev pa so kazala, da utegne zmagati Humphrey. Guverner je dejal, da Wallace ne bo dobil nobenih delegatov. Teh je dobil McGovern 54, Humphrey pa 13, vsi ostali so brez njih.

Pri republikanskih primarnih volitvah je predsednik Nixon dobil 97% glasov in vse delegate. Pravih tekmecev sploh Nixon ni imel. Kong. Ashbrook iz Ohia, ki zastopa konservativno krilo stranke, ni vodil v Wisconsinu nobene volivne borbe, predstavnik liberalnega krila republikanske stranke kong. McCloskey pa je že prej javno odstopil kot kandidat.

Preveč hiš in stanovanj?

WASHINGTON, D.C. — Lani je bilo v naši deželi zgrajenih 2.084.000 novih hiš, letos pa je gradnja še porasla in dosegla v prvih dveh mesecih povprečje 2.600.000 na leto. Poznavalci razmer svari, da je to veliko preveč, ker po njihovi sodbi letos ne bo mogoče prodati nikakor več kot 2,2 milijona novih hiš. Če torej ne bodo graditelji pravočasno svojih gradenj omejili, bo zgrajenih veliko več hiš, kot jih je mogoče prodati in to lahko povzroči močan zastoj v gradbeni industriji prihodnje leto.

Se nerodnejši je položaj v gradnji velikih stanovanjskih hiš, ki je v zadnjih dveh letih tudi izredno obsežna. Tudi tu kaže vse na veliko večjo ponudbo kot na potrebo. Nove, obsežne in visoke stanovanjske stavbe rastejo kot gobe po dežju po vseh večjih mestih, četudi ostajajo ponekod stanovanja že zdaj nezasedena.

Napad na Turistično predstavništvo SFRJ v Stockholmu

STOCKHOLM, Sved. — Poslopja jugoslovanskih zastopstev so na Švedskem skrbno zastražena, pa se je kljub temu posrečilo nekomu, da je pretekli teden vrgel bombo v poslopje turističnega zastopstva v Stockholmu. Škoda, je bila precejšnja, k sreči pa ni bil nihče ranjen.

Kmalu po eksploziji bombe se je preko telefona javil nekdo policiji in trdil, da je bil napad na jugoslovansko turistično zastopstvo delo hrvaških nacionalistov, ki se bore za neodvisno Hrvaško. Dejal je, da bodo napadena tudi vsa druga zastopstva SFRJ na Švedskem.

Švedske oblasti se trudijo za varnost uradnih predstavnikov Jugoslavije, pa priznavajo, da je to težavna naloga, ker je na Švedskem okoli 100.000 Jugoslovanov, večina delavcev in je težko vse učinkovito nadzirati. To bi bilo tudi v nasprotju s švedskimi nazori o svobodi.

Iz Clevelanda in okolice

Na obisku—

G. John in ga. Josephine Trček, 1140 E. 176 St., sta na obisku pri hčeri Josephini Zaman in njeni družini v Raleigh, N.C. Vrnila se bosta prihodnji teden in bosta že na seji Kluba slovenskih upokojencev za Holmes Avenue.

Zadušnica—

V četrtek ob 7.30 bo v cerkvi sv. Vida sv. maša za pok. Franka Cevka ob 8. obletnici smrti.

Cleveland najbolj prizadet—

Gospodarski zastoj zadnjih let je zadel mesto Clevelanda močnejše kot katerikoli drugo večje mesto v deželi, trdi študija župana R. S. Perka. V razdobju 1960-1970 se je iz mesta izselilo v predmestja preko 125.000 ljudi, po letu 1970 pa je mesto izgubilo 45 tovarniških podjetij in blizu 4.000 trgovin na drobno. Skupno je bilo izgubljenih okoli 25.000 delovnih mest. Brezposelnost je dosegla koncem leta 1971 11,3%, med črnim delom prebivalstva pa celo 19,2%!

Nadzor nad železnicami

WASHINGTON, D.C. — Zvezna vlada je na tihem uvedla strog nadzor nad poslovanjem železniških družb, ki vzdržujejo promet na področju večih držav. Smoter tega nadzora je preprečiti nenaden polom, kot ga je doživela 1970 Central-Penna železniška družba.

Zadnje vesti

SAIGON, J. Viet. — Rdeče sile pritiskajo na mesto Quang Tri od starih strani, ogroženo pa je tudi mesto Hue dalje na jugu. Glavne rdeče sile je južnovietnamska obramba zadržala severno od reke Cua Viet. Vreme še vedno ne dopušča obsežnejših in učinkovitih letalskih napadov.

PARIZ, Fr. — Rdeča stran je zahtevala včeraj redno sejo razgovorov o končanju vojskovanja v Vietnamu, kar pa je zavezniška stran odklonila češ da sedanji severnovietnamski vdor preko Demilitarizirane cone v Južni Vietnam jasno kaže, da rdečim ni do resnih pogajanj. Zastopnik ZDA W. Porter je 23. marca izjavil, da se ne bo udeležil nove seje, dokler ne bo imel zagotovila, da so se rdeči pripravljeni res pogajati in ne le uganjati propagando.

MIAMI, Fla. — Adam C. Powell, protestantovski pridigar in eden najuglednejših črnih politikov, ki je bil dolga leta v Kongresu, pa bil leta 1970 pri primarnih volitvah poražen, je včeraj tu umrl v starosti 63 let.

WASHINGTON, D.C. — ZDA so včeraj priznale republiko Bangla desh in vzpostavile z njo redne diplomatske zveze. Ogljubile so ji tudi večjo gospodarsko pomoč.

WASHINGTON, D.C. — Ameriški vojaški opazovalci v Vietnamu ugotavljajo, da Severni Vietnam ni vrgel v boj v Južnem Vietnamu množice čet, ampak v prvi vrsti topništvo in tanke. Oboje je dobil od Sovjetske zveze, ki je tako dejansko glavni krivec sedanjega vdora v Južni Vietnam. Nixon se še vedno ni odločil za način odgovora na rdeči napad, čaka še vedno na njegovo izid.

Propadanje delov osrednjih mest v naši deželi

CLEVELAND, O. — Zvezni tajnik za mesta G. Romney je pretekli teden v razgovoru priznal, da je vprašanje obnove naših velikih mest tako zapleteno in težavno, da mu kljub vsemu naporu še ni uspelo najti uspešnih načinov in potov za njegovo reševanje. Veliki predeli naših vele mest so postali obsežni slumi, kjer se stiska revščina, se kotita zločinstvo in bolezen.

Slumi so posebna značilnost ameriških mest, v evropskih so redki in v kolikor obstoje, je to običajno nekje na robu mest, kjer je nadzor omejen in so rešitvečasne. Evropska mesta so nastala pred dolgi stoletji, nekatera pred tisočletji. Rastla in razvijala so se postopno in največkrat počasi. Kljub vojnem in revolucijam je v teh mestih obilo po več stoletij starih stavb, ki so še vedno v rabi za svoje prvotne namene in poseljene.

Onstran morja so bili vajeni graditi trdno, da bi stalo stoletja, kot stoje stavbe iz rimske in grške dobe. Prišle so vojne, uničevale so revolucije, pa je vendar veliko osta-

lo, veliko pa je bilo seveda tudi porušene. Večino porušene so obnovili, zgradili vsaj na zunaj, če ne tudi na znotraj, v stari obliki. Lastniki teh stavb so skoz cele rodove nespremenjeni. Vsak od njih hoče ohraniti rodbinsko imovino v čim boljšem in lepšem stanju.

V Ameriki gradimo naglo in za kratko dobo, pa večina takih na hitro roko zgrajenih stavb ostane veliko dalj, kot je bilo predvideno. Nekateri lastniki, ki so ohranili izročilo starega kraja, ki na svoje bivališče, na svoj dom nekaj dajejo, skrbijo, da tudi te stare in zastarele stavbe nudijo dostojno bivališče. Večina je to le malo mar. Iz zgradb in naložb hočejo iztisniti čim več dobička, vse ostalo jih ne briga. Tako zgradbe, ki bi jih bilo mogoče z malimi stroški ohranjati še leta in leta, naglo propadejo, ker nihče za nje ne skrbi v potrebni meri in obliki.

Težava ni samo z lastniki, težava je tudi s stanovanjci, ki dostikrat vse zahtevajo, pa se sami veliko premalo brigajo,

da bi lastnino, ki so jo vzeli v najem za svojo rabo, čuvali in ohranjali, kot se spodobi in kot bi z nekaj dobre volje lahko storili. Nekateri delajo gospodarjem škodo celo nemerno! Človek bi se zjokal, ko gleda obsežna, lepa naselja, stara komaj nekaj desetletja, pa že skoraj čisto uničena!

Slovensko naselje ob St. Clair Avenue v našem mestu med Superior Avenue in jezero Erie, med V. 50. in 76. cesto je na jugu in na vzhodu sosed obsežnega področja slumov, pa je samo kar čisto in urejeno, še vedno živo in primerno za bivanje. Ljudje so nekaj leti silili iz naselja v strahu pred "črnim pritiskom". To se je zdaj vneslo in nekateri, ki so se izselili, so se celo vrnili v staro sosesčino, kjer jim je vse bolj "domače", kjer stoji cerkev sv. Vida, kjer sta Slovenski narodni dom in Baragov dom še vedno središč družvenega in narodnega življenja in dela.

Slovenci skrbijo za svoje domove in njihovo okolje. Bivši

mestni župan R. Locher je večkrat dejal, da takoj vidi, kje žive v Clevelandu Slovenci. Čistoča okoli hiš, obilje cvetja in zelenja, red so znaki slovenskih domov.

Slovensko senklersko naselje je še živo, v njegovi sredini se tiska naš list že 74 let, v njej se tiskajo tudi še eni tednik in dva polmesečnika, glasila naših bratskih organizacij. Fara sv. Vida je še vedno trdno slovenska, katoliška šola pri njej še živa otrok. Naselje se bo lahko še dolgo obdržalo, če bo le sedanji rod posnemal v skrbnosti svoje očete in matere ter seveda dobival vsaj nekaj podpore in razumevanja od mestne uprave. Sedanji župan R. S. Perk to razumevanje ima, ko izjavlja, da hoče narodnostna naselja v Clevelandu ohraniti živa in zdrava.

Tudi slovenski sosedje Hrvatje na zahodu in Poljaki na vzhodu se še kar trdno drže. Litvanci na jugu slovenskega naselja so začeli o magovati in se seliti v svojo novo središče v Nottinghamu in v okolici V. 185. ceste.

6117 St. Clair Avenue — 431-0628 — Cleveland, Ohio 44103

National and International Circulation

Published daily except Saturdays, Sundays, Holidays and 1st week of July

Managing Editor: Mary Debevec

NAROCNINA:

Za Združene države:

\$18.00 na leto; \$9.00 za pol leta; \$5.50 za 3 mesece

Za Kanado in dežele izven Združenih držav:

\$20.00 na leto; \$10.00 za pol leta; \$6.00 za 3 mesece

Petkova izdaja \$6.00 na leto

SUBSCRIPTION RATES:

United States:

\$18.00 per year; \$9.00 for 6 months; \$5.50 for 3 months

Canada and Foreign Countries:

\$20.00 per year; \$10.00 for 6 months; \$6.00 for 3 months

Friday edition \$6.00 for one year.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO

83

No. 68 Weds., April 5, 1972

Ljudska volja je osnova za avtoriteto javne oblasti

Ob dvanajstletnici "Slovenske formule"

Jugoslavija spada med tiste države, ki so pogosto predmet svetovnega zanimanja zaradi dramatičnosti notranjih dogodkov. To se dogaja od njenega nastanka po prvi svetovni vojni do današnjega dne. Ima pa ta država mnoge posebnosti. Že njena sestava to dokazuje: različnost narodov, kultur, ver in gospodarske ravni posameznih delov. Ljudi življenjska pot, ki so jo hodili ti narodi v svojem hitrejšem ali počasnejšem razvoju, je različna. Boj za obstanek je dal vsakemu teh narodov svojski pečat, ker ga je bil vsak v drugačnem okolju in z različnimi sredstvi. Zamotani kompleks nekaterih notranjih meja in poželjivost sosedov, da si prilastijo dele ozemlja, kjer živijo ti narodi, sliko izpopolnjuje.

Dejstvo, ki je nesporen, pa je, da ti narodi živijo ali kot neposredni sosedje, ali pa jih vežejo poleg sorodnosti jezika gospodarski obrambni in drugi interesi. Zato so dobri medsebojni odnosi v blagor vseh.

Prvi korak k ustvaritvi mirnega sožitja teh narodov na osnovi enakopravnosti je Jugoslavija napravila z znanim sporazumom med Srbi in Hrvati 1939.

Temu sporazumu so sledili dogodki, ki so uspehe tako pomembnega koraka uničili. Obdobje druge svetovne vojne je nasprotja med nekaterimi teh narodov zaostriilo do skrajnosti in zasekalo rane, ki še niso zaceljene.

Komunistična diktatura, ki je sledila, pa je ne le svobodo in enakopravnosti narodov Jugoslavije, ampak narode same obsodila na smrt. Partija je postala in hoče biti še vedno najvišja vrednota. Imperialistične težnje vzhoda, da si del ali vse ozemlje Jugoslavije podvrže svojemu vplivnemu področju, visijo vedno bolj kot grozeč Demoklejev meč nad temi narodi.

Slovenska politična emigracija po drugi svetovni vojni je po svojih predstavnikih v svobodi neprestano opozarjala vodilne demokratične sile zapadnega sveta na vseh dosegljivih mednarodnih forumih na trpljenje narodov Jugoslavije pod komunistično diktaturo.

Kazala je tudi pot in smer k rešitvi. V tem pogledu je med najpomembnejšimi dokumenti izjava Narodnega odbora za Slovenijo na Veliko noč 1960: "Namen naše narodne politike".

Smernice te izjave, ki je dobila ime "Slovenska formula", so danes prav tako aktualne, kakor so bile tedaj. V točki prvi ugotavlja ta formula:

"Naš skupni cilj je vzpostavitev svobodne in demokratične vladavine, ki naj nadomesti sedanjo diktaturo Komunistične stranke Jugoslavije. Ta demokratična vladavina naj bo taka, kot jo kaže Ustanovna listina Združenih narodov in Splošna Deklaracija Združenih narodov o človeških pravicah".

Temeljne pravice našete v Ustanovni listini in Splošni deklaraciji Združenih narodov, na katere kaže Slovenska formula, so: svoboda in enakost, pravica do življenja in svobode, enakopravnost, svoboda mišljenja, vesti in vere, svoboda izražanja svojega mnenja, svoboda zborovanja in združevanja. Ljudska volja je osnova za avtoriteto javne oblasti; ta volja mora od časa do časa priti do izraza v nepotvorjenih volitvah s splošno in enako volilno pravico in tajnim glasovanjem ali v drugačnem enakovrednem postopku, ki jamči svobodo glasovanja.

So nekateri, ki skušajo še danes doseči uresničitev temeljnih pravic posameznih narodov po krivi poti, ki vodi v še večjo nesrečo: Odobravajo nasilje in netižno sovraštvo med narodi Jugoslavije. S pomočjo sovjetske komunistične diktature naj bi dobili ti narodi svobodo in enakopravnost. Drugi hočejo brezvestno in neodgovorno rušiti sedanjo državno tvorbo, predno je narodom, ki živijo v njej, dana možnost, da povedo svobodno svojo voljo.

Narodni odbor za Slovenijo je pokazal edino pravilno pot, ki more voditi k svobodi in enakopravnosti, ko je v svoji Izjavi — Slovenski formuli pred 12 leti poudaril:

"Da preidemo nevarno dobo prehoda iz diktature v svobodno vladavino na miren, urejen način brez nevarnosti za naše mednarodno priznane meje, sprejemamo — nikakor ne za dokončno državno-pravno ureditev, ampak le za začasno dejansko izhodišče — sedanjo razmejitev in ureditev v tem smislu, da sestavljajo Jugoslavijo Srbija, Hrvatska, Slovenija, Bosna in Hercegovina, Črna gora in Makedonija in da njih lastno območje obsega pristojnosti, ki so bile priznane Hrvatski v sporazumu iz avgusta 1939, ki jih

je dopolnila in potrdila jugoslovanska vlada v aprilu 1941, in pristojnosti, ki so vsaj po besedilu sedaj priznane takozvanim ljudskim republikam.

Izhajajoč iz tega začetnega dejanskega stanja naj svobodni narodi Jugoslavije v ozračju pomirjenosti, oproščeni strahu, z izključitvijo surove sile, na način, ki odgovarja in je primeren za delovanje miroljubne demokratične družbe, v duhu namenov in načel, ki smo jih povedali v prvi točki te izjave, sami odredajo svoja predstavništva, ki naj sklepajo o njihovih bodočih javnopravnih ustanovah in organih".

*

Če bo slovenska politična emigracija pripomogla s svojim delom k temu, da bodo, tako slovenski narod kakor tudi ostali narodi Jugoslavije v svobodi mogli dati izraza svoji volji, kako naj bodo urejeni medsebojni odnosi in v kakšni povezanosti hočejo živeti kot enakopravni narodi, potem je ta emigracija izpolnila v veliki meri svoje politično poslanstvo.

M. S.

Mnenja in vesti

iz Železnega krožja

Piše Andrejček

Duluth Minn. — O raznih kulturnih in takih gibanjih med nami Slovenci zadnja leta ni toliko čuti, kakor prejšnja leta. Starih pionirjev ni več dosti. Tu pa tam še nekateri diha. Kaj hočemo, vsakemu rodu je odmerjen le gotov čas, kakor vojakom — dokler lahko v hlačah in škornjih hodijo in znajo računati kako daleč njihove puške, nesejo, jih imajo generali in punce radi. Ko jim pa takih "sposobnosti" zmanjka, jih pa pošljejo v penzijo. Ceste življenja niso res tako gladke in svetle, kakor jih kaki umetniki slikajo in prikazujejo. To omenjam le zato, da bolj razumemo zakaj tako zdaj, zakaj je bilo tako nekaj, itd.

Naši tu rojeni, ki se pojavljajo v ameriški javnosti so pač po rodu in drugače naši. Drugače v Ameriški javnosti pa Amerikanci. Morajo pač računati, tu so se rodili tu je njihna domovina, tu živijo za Ameriko se morajo zanimati. In čast jim, dobro se zanimajo. Nekateri imajo lepa podjetja, trgovine, nekateri so na odličnih položajih. Sinovi Slovencev so nadarjeni, delajo sebi čast svoji domovini Ameriki in domovini svojih roditeljev Sloveniji. Kot taki so tudi zavedni, radi se spominjajo dela žrtev svojih staršev pionirjev in drugih, ki so delovali med nami tu v Ameriki. Ponosni so na farne cerkve po mnogih naših mestih, ki so jih gradili in ustanovili naši pionirji slovenski duhovniki. Ponosni na naša društva in jednote, h katerim veliko njih pripada in se istih zvesto držijo, kakor dobri sinovi in hčere hiše svojih očetov in mater. Lepo je to in vredno posnemanja! Nekaj našega slovenskega je v tem, ki nam vsem živčim in prihodnjim rodovom in ljudem našega naroda kliče: Tu je vzgled ki je vreden posnemanja, držite se ga!

* NA DRUGE ZADEVE tu pri nas in drugod, ki jih nam javljajo odgovorili dan za dnem gledamo od tod nekaj po naše, nekaj tako, kakor jih gledajo v drugih krajih. Živimo pač v časih hitrih sprememb na vseh raznih poljih življenja. Kar je bilo večeraj še nekaj, o čemer smo mislili, da bo vsaj nekaj časa trajalo in obstajalo — je danes že čisto drugačno in dvomi pri gledanju na jutri nam nekako šepetajo, da bo jutri že zopet vse drugače. To nam dopovedujejo po svoje tudi mali in veliki spreminjajoči dogodki v tem stoletju, ko smo šli skozi dve, celo tri velike vojne (zadnja še končana ni). Pri tem se pa oglašajo in trkajo na vrata naše Unije že v naprej nove sitnosti in težave. Kakšne? Jih ne čujete? Vse trkajo naprej in naprej. Nasprotovanju v trgovini in zunanjem svetu. Inflacija. Brezposlenost. Neskončna vojna v Vietnamu, ki požira milijone naprej in naprej. Komu jih požira? Nam vsem in to vsak dan čutimo. Vse bomo čutili še bolj jutri. Pri vsem

tem zahtev takih in takih več in več vsak dan. Več brezdelja, ust pa več in več. Vse to postavlja pred nas in nalaga na naše rame več in več odgovornosti.

Z omenjenih stališč in vidikov je potrebno, gledati na vse, kar se pojavlja pred nami. Potem se nekaj razume — drugače ne vse.

— Pred nedežim, ko smo sedeli v lepem razstavnem prostoru NWAS, čakajoč ure, ob kateri nekatere večere zapro poslovanje, smo precej časa razpravljali kaj imamo pričakovati v teh prihodnjih letih tega četrstoletja — to je tja do časa, ko se bo pisalo "2000"? Vsak je v tem menil po svoje. Nekateri so o tem malo zaskrbljeni. Zlasti tisti, ki imajo v kaka podjetja vtaknjenih precej investicij. Razna industrijska podjetja so v nekih primerih "dobri hlevčki in kurnice", ki nekaterim prinašajo lastnikom mastne dobičke — nekaterim pa tudi zgube. Nekako tako, kakor farmerjem in kokošjerecem, če ne pride iz "stalic" več teličkov in juncev in več jajčk in kuric. Ni veselja, je žalostno — saj razumete kaj mislim!

V materialnih ozirih je res tako, če "potočki, reke in veletoke" trgovinstva in gospodarskih "oceanov" ne prinašajo vse ono po čemer hrepenijo tisti, ki v tem iščejo "zelene metalčke" — kmalu začno pihati druge sape. Tako je nam slikal odošaje v sedanjih razmerah med deželami in narodi po svetu Sorensen. Zanimivo je omenjal:

"Ko se je končala zadnja svetovna vojna, v kateri sta bila poražena italijanski fašizem in germanski zverinski nacizem, so začeli narodi v Z.N. graditi nove podlage za (trajen!) mir med narodi. Svet pa od tedaj do sem (inbogve koliko časa še) ni niti ene noči prespal v popolnem miru med narodi. Repota je več in več, suma je med deželami in narodi naprej in naprej, kakor v kaki veliki vasi v vaških oštarjah, kadar se pojavljajo spopadi med tekmeči za vaška dekleta — seveda vse ostreje in hujše! To je tisti ognjenik, ki bruhla iz sebe lakomnost, pohlep in požrešnost, da vsak narod misli najprvo le sam nase. Druga pa naj zadovoljujejo škrti in žabe. Vse kar je dobrega hočejo zase, obračajo k sebi — drugim pa ne prepuščajo niti suhe kaše ne ričeta. Ker imajo drugi tudi oči in okus — to vidijo in čutijo. Iz teh in takih razmer poženejo prej ali slej svoje poganke in odrastke sovraštva, ki začno prepričevati: Kakor drug tebe upoštevajo — tako naj ti druge! Po našem načelu: zob za zob!

Po teh načelih se je svet vrtil vse do zdaj — vrtil se še naprej. Kam se bo s temi načeli in gesli privrtel? To pa glasno pripoveduje zgodovina narodov vedno ponavljajočih razmer (seveda v vsakem času z drugim obrazom), da v kak za vse začutili še bolj jutri. Pri vsem

in tisto, kar bi morali vsi premišljevati. Zdravo in preudarno premišljevanje da odgovor in pojasnila na marsikaj.

Glede naših domačih gospodarskih, političnih in socialnih razmer je omenil, da so bolj in bolj bodičasta. Zbadajo počasi bolj in bolj nas vse. To pove življenje vsakega dneva. Vsak dan so štruce in žemlje dražje — kaj se le dobri "steaki" in drugo? Žepi pa vsak dan bolj prazni in bolj temni. . . .Neka čudna "gospodarska jesen" se nam približuje in to v časih, ko nam kole-darji napovedujejo pomlad in poletje.

Ne samo mi, tudi naš Nixon čuti nekaj. Dan za dnem se trudi, da bi nam kaj z bolj veselimi obrazom objavil. Njegov obraz kaže, da tudi on ni zadovoljen z razmerami v katerih smo. Pomoči potrebuje — našega sodelovanja. Njegova naloga ni lahka."

Dobro je povedal. Trezno gledanje na sitnosti, ki nas obdajajo.

Andrejček.

Tabor vabi!

CLEVELAND, O. — Prisrčno vabimo vsa slovenska javnost in prijatelje "Tabora" na družabni večer v soboto, 8. aprila, v Slovenski dom na Holmes Ave. Predragi rojaki, prijatelji, sodelavci Tabora, organizacije, ki nima nikakih zasebnih namenov ali koristi, vse misli članov in odbornikov so: Kako ustreči in pomagati njim, ki so pomoči potrebni, pa to bilo v Severni Ameriki ali kjerkoli na zemeljski obli se najde slovenski živeli, ki je pomoči resnično potreben.

Vstopnice za ta družabni večer so že dalj časa naprodaj pri vseh odborikih. Ako vam je težko priti v stik z odboriki, kličite telefonsko številko 943-4681 (Filip Oreh). Pridite, dragi rojaki, s svojimi prijatelji na ta družabni večer, saj pravijo: Eden je tišina, dva sta pogovor, trije pa so veselje. Naj bo to večer našega veselja, še več, naj bo to večer veselja njim, ki nimajo veselja brez naše pomoči.

Odbor

ŠEPET POD TURNOM

Piše rojak iz prestolnice.

Washington, D.C. — Ena najbolj znamenitih posebnosti te, sedaj že mednarodno znane kolone, je njena redna nerednost. Enkrat je, enkrat je ni. Zdi se mi, da je prav v duhu mojih kraševskih prededov, ki so do bro poznali reke ponikalnice. Tudi te so kot moja kolona: se prikažejo in izginejo in spet pojavijo, sam Bog ve kje in kdaj. Topot je seveda kolonaponikalnica resnično dolgo časa žuborela pod zemljo in veliko vode je preteklo po Savi in Potomacu. Medtem se je seveda v moji luknji, ki je nekateri pravijo knjižnica, drugi a-telje, Micka pa čisto po domače s. . . ; nabralo toliko pošte, da sem komaj odprl vrata. Ni mi preostalo drugega, kot da sem preuredil garažo v zaslon pisarnice in najel brhko angleško tajnico v mini kiki in brez modrea, ki je pod skrbnim Mickinim očesom prišla urejati pošto častilcev te kolone. Vso pošto je lepo sortirala, analizirala, ločila v prijazna in neprijazna pisma potem pa mi predložila 72-79 tipkanih strani perečih prolemlom, na katere žele moji častilci (fan club) jasnih in nedvoumih odgovorov. Zatorej se bom lotil najpreje pisma. Rojak iz New Yorka bi, na primer rad redel, kaj je največja težava z današnjim svetom.

To je pametno vprašanje, s katerim sem si že čisto belil ko-drasto glavo. Po mojem mnenju je največja težava današnjega sveta zmešnjava. Ta povzroča med ljudmi negotovost, negotovost pa je, kot vsi dušeslovci ve-

do, glavni vzrok občutka osamljenosti, v kateri današnji človeki žive. Zmešnjavi je, seveda, v marsičem kriva naglica, s katero si dogodki dandanes slede. Kdo bi si mislil, da bo Kitajska nazadnje le sprejeta v Evropski skupni trg (kakšne dalekosežne gospodarske posledice!), da bo Anglija vendarle vstopila v Združene narode in da si bo sam Maoecung zaželel, da si ogleda praznik cvetočih japonskih češenj v Washingtonu! In da bodo astronauti letali okrog Marsa in od tam jemali slike Slovenije!

Rojak iz Ribnice me med drugim prosi, da kot priznana mednarodna finančna avtoriteta razložim vzroke šibkosti dolarja. Hudo mi je, ko vidim, da je možakar prav debelo nasadel jipijevski, hipijevski in drugi levičarski protiameriški propagandi, kajti po lastni izkušnji vem, da je dolar vsak dan močnejši. Sicer se ne bi počutil pred njim vedno bolj šibkega, zlasti koncem meseca, ko je treba plačevati račune in pisati čeke (naročnino za AD sem skoro pozabil, popolnoma prevzet od šibkosti. . .)

Oglasil se je tudi neki Milko Zavornik, ki bi rad vedel ali je resnica ali ne, da med krimskimi Tatari žive tudi — ameriški Slovenci. V posebnem, priporočenem pismu sem mu nujno priporočil, da stvar razišče na licu mesta, potem pa si vzame čas in zagradi za pero in napiše temeljito razpravo, da z njo obogati našo zamejsko literaturo in — kulturo.

Rojak z Morosta pri Ljubljani — ah, kako daleč seže moj glas bi rad vedel, če je res, da so Slovenci naučili ameriške Indijance, kako je treba izdelati kanu (canoe), kajti v muzeju v Washingtonu je videl kanu, ki je na las podoben mostičarskim iz Ljubljane in ki jih je pokojni Janez Jalen tako lepo opisal v Bobrih. Priporočil sem mu, naj začne mednarodno kampanjo (za denar seveda), potem pa si naredi sam tak kanu in začne veslati po Ljubljani, dokler ne pride v Washington. Za zgled sem mu navedel papirnato barko Ra in poudaril, da če je mogoče priti v Ameriko na papirju, potem je nedvomno mogoče priti tudi v hlođu. . .

In tako dalje, in tako dalje. Vseh odgovorov in vprašanj res ne morem naštevati. Niso pa vsa pisma izraz občudovanja mojega dela za narodov blagor in zaupanja v mojo sivo modrost. Poleg nekaj ton in dvanajst centov prijaznih pisem mi je tajnica tudi predložila skromen kupček pisem in pisem, ki me veče ali manj ostro grajajo. Nekdo me je, da odkrito rečem, napadel, češ da sem pričel pisati Šepet samo zato, da nagajam predsedniku Nixonu, ki je kot vsi vedo, priporočil vsem Amerikancem, da naj nehajo šepetati med seboj in pričnejo kričati drug na drugega in tako pokažejo vsem, da tiha manjšina ne molči. Da je ta kolona čisto navadna demokratska propaganda itd.

Kaj se hoče, vsem ne morem ustreči. Še sam Hubert Horatio me je prijel, ker v svoji skromnosti nisem objavil svojega, že prej napovedanega načrta za odpravo revščine. Vključil bi ga v platformo, zmagal pri volitvah (namreč on, ne jaz) in predsednik Nixon bi še danes bil guverner Marylanda, podpredsednik Spiridion Agnostopulos (pri hiši se po domače pravi Spiro Agnew) pa še danes odvetnik v Kaliforniji. . .

Kot lahko razvidite iz gornjega, dragi rojaki, je danes na svetu res toliko zmešnjave, da se nas Bog usmili. Boli me pa srce in duša mi krvavi, ko vidim, da je med nami Slovenci ni nič manj, čeprav smo vendarle eni najbolj odličnih Amerikancev. Na nas, takorekoč gleda vse svet, celo astronauti se iz nebeskih višav in mrzle lune ozirajo na nas in našo stari domovino. Za-

to bi morali biti vsem za zgled. Sto let potem, ko so se prvi štirje Slovenci borili za svobodo ameriških kolonij, je Jurij Washington že odpravil suženjstvo. Zdaj, sto let po državljanski vojni, pa naj podpredsenik Kissinger izda odlok in odpravi vso zmešnjavo v Ameriki tako, kot je predsednik Johnson odpravil inflacijo.

Mi, Slovenci Amerike seveda tega odloka ne bomo čakali. Odpravili bomo zmešnjavo v naših vrstah takoj po objavi tega članka in kot že čisto popreje, bili v zgled celi Ameriki in, takorekoč celemu svetu pokazali, "kako se stvari streže". Brez zmešnjave ne bo povodov za prepire, slabonamerna, polresnična, polžaljiva podtikanja, in bomo vsi v Cankarjevem duhu vzklili: "Zdaj pa vrsta je ena, en prapor je sam. . ." Vsaj v tem duhu, če se ne motim, je Cankar nekoč govoril v Trstu. Pa mene takrat še ni bilo, sem bil še za luno, davno pred astronomi.

Tole so pa moje napovedi za leto 1972:

Vse kaže, da bosta Bela hiša in Rumena hiša navezali stike in ni nemoč, da bo Bela hiša šla na obisk Rumene hiše na Kitajskem, v saven Peking.

Iz zanesljivega vira tudi vem, da bo Tito v pozni jeseni obiskal Washington, potem pa še dobršen del Amerike in da bo Amerika imela trgovinski primankljaj, katerega še ni imela od leta 1871 in da bo naša splošna mednarodna bilanca v luknji za nič manj kot trideset milijard dolarjev, kar je približno trikrat toliko zlata, kot ga imamo v rezervi v Fort Knox. . . Ops, vse tole pa se mi zdi nekako znano, to sem pa že neke bral. Aha, zdaj vidim da sem po pomoti prepisoval beležke iz lanskega noveletnega Šepeta, ki seveda ni bil nikdar objavljen. Pa naj ostane, tako kot je zapisano, saj je dokaz moje dalekovidnosti pred letom dni. Dalekovidnost pa je itak ena izmed posebnosti slovenskega narodnega značaja. Saj se še spominjate, kako sta Ribničan in sin slonela na Štarskem mostu v Ljubljani in gledala Ljubljano, ki je takrat bila še čista kot Soča.

"Lej, sinko, kako lepo se ribice igrajo, "je rekel oča. "Molčite oča, da vam ne bo padla fajfa iz ust," je plašno rekel sinko.

"Kua?" je zazijal oča in šla je fajfa v Ljubljano. Takrat sem mu je posvetilo: "A, iz tebe bo še nekaj. Ze vnaprej si vedel, da bom izgubil fajfo. . ."

BC

MISLI

Ljudje, ki ne znajo ali nočejo usmerjati svojih želja, bodo pri vsem, kar imajo in kar so si pridobili vedno nesrečni. Njih vera bo opešala, njih srce bo resnično prebodoeno z mnogimi bolečinami, z nemirom, s strahom, z neprestanimi skrbmi.

Govorica je velik dar božji, je pa tudi ogledalo duše. Po naši govorici nas bodo sodili. Zlat je zato nauk: "Česar je polno srce, to usta rada govore."

Človek je dober in lep, so rekli stari Grki. Lepota in dobrota sta bili za nje neločljivo povezani. Brez notranje dobrote, brez plemenitega srca so najljepše oblike, je vsa lepota mrzla, mrtva, prazna.

Za toplo malico šolarjev

SALT LAKE CITY, Utah. — Trošarino na alkoholne pijače v državi Utah porabijo za plačilo toplih malic za šolarje po šolah.

Na nekdanjem pašniku

Kapitol, kjer ima svoj sedež Kongres ZDA, v Washingtonu je na griču, ki je bil nekaj del Duddingtonovega pašnika.

F. S. FINZGAR:

PREROKOVANA

SLIKE IZ SVETOVNE VOJNE

Zvonček je zapel, a orgle niso zabučale v žalnih glasih — kako neki, ko je počival tudi organist v tuji zemlji. Ta molk je pretresel ljudstvo. Prižgali so žalne lučke, ovili krog rok molke in vsakdo je, gnan od skrivne sile, pokleknil, sklonil glavo in pričel moliti.

Vtem zazvončka za obhajilo. Iz prve klopi, tik ob tumbi, se je dvignila Jančarica, za njo se je dvignili tudi otroci — in vsi so poklekili pred oltar.

Ljudje so dvignili glave. Za Jančarjevimi je pokleknila še Lojza in nekaj žensk na desno in na levo. Po cerkvi se je oglasilo med množico:

"Glejte, Jagnje božje..." Roke so trkale na prsi. Plameni sveč so ostrmeli in posludili. In strmeli so ljudje in se čudili: "Kako ga je ljubila!" In ni ga bilo, ki bi bil sodil drugače.

Zvonovi so odzvonili, skozi cerkvena vrata je zadisalo po kadilu, ki je v gostih oblakih, prosevanih od sončnih žarkov, valovilo po mirnem cerkvenem zraku. Ljudje so zamišljeno, počasi prihajali iz cerkve. Povabljeni so se zbrali v gručice, bliženci so hiteli domov. Zadnja je prišla Jančarica z otroki.

Matic jo je prvi zagledal in zdela se mu je tako sveta in čista, da si je ni upal nagovoriti. "Torej, prosim, kar pridite za mano. Jaz moram hitro domov, da uredim. Andrej," se je obrnila do brata, posestnika na njenem rodnem domu, "ti poskrbi in jih pripelji." Ob tem, ko je iskale njene oči brata, je zadela s pogledom za hip ob Maticu.

Matic je čakal tega trenutka in če ne z besedo, vsaj z očmi bi ji bil rad povedal, da ga srce boli kot njo, da se mu smili, da je molil vso mašo in da bi se bil najraje razjokal, ko jo je videl tako pri obhajilu. Toda Franca se ni za hip ustavila ob njem. Umaknila mu je oči: Matic je dobro opazil, kako se je zarezala na obrazu preko svetega miru resna poteza, ki je takoj izginila, ko je nagovorila brata. Ali kljub temu je Matic bral v tej gubici: "Stran!" Presunilo ga je, da ga je zabolelo na sredi duše in da je preslišal vprašanje kajzarja Luke, dasi mu ga je zastavil drugič. Zato ga je Luka sunil:

"Kaj si gluha, ka-li?" "Gluha, kakopa! Le kako moreš po taki žalosti koj trobežljati kot baba."

"Te — enkrat mu je za smrt zapisano. Mar boš ti vekomaj?" Luka ni ponovil vprašanja in se je užaljen obrnil proč. Ali kljub žalosti si je mislil v srcu: "Gruntarska ošabnost" in pa: "Kar nič nisi žalosten, hinavec. Saj vsi vemo, kam obračša oči, odkar je vojska."

Medtem je Andrej povzel besedo Jančaričinu in vse lepo povabil:

"Takole, sosedje in žlahta, le stopimo za Franco, da se še enkrat živo domislimo rajnega, kakor je zaslužil."

"Zaslužil," so ponavljali močje.

"Prej pa vas še povabim, ko se nam ne mudi, k Razdevšku, da se odtešamo."

"Vsak polovico, Andrej," se je oglašil zdajci Matic. "Ti za svaka, jaz za soseda."

Vsem je bilo prav. Le nekaj žensk se je razkropilo na pokopališče, kjer so poklekile po grobeh in jih kropile z blagoslovljeno vodo. Pa ni dolgo trajalo in so tudi te prišle v krčmo.

Andrej in Matic sta plačevala, med pogrebci je vršala govorica in tako se je zgodilo, da je Jančarica morala čakati nanje s kosilom in ne narobe.

Preden so sedli za mize, je

najstarejši pogravec Marinček odmolil vrsto očenašev: za rajnega, za rajno žlahto, za vse padle vojake, za tiste domačine, ki so tu pokopani in ki so drugod, in nazadnje za vse tiste, ki jih ni ne tu ne tam.

Nato so zasedli svoje prostore — tesno je bilo — in segli po jedilih. Govor je utihnil; slišati je bilo le srebanje željnih ust in škrtanje žlic, ki so drgnile ob skledo. Jančarica je imela prster prav za vrati. Komaj da se je pritaknila jedi, že je vselej odšla in nosila iz kuhinje na mizo ter stregla gostom. Roman je točil vino.

Takoj po prvih kozarcih je govor oživel. Pogrebem so se svetila lica, marsikomu so stale vroče kaplje na čelu, ki si jih je skrivaj otiral. Spet je vstal Marinček in povzdignil kozarec:

"Bog mu daj večno luč, Blažu! Sosedje in sorodniki, star sem in hudega sem videl več kot dobrega. Ali najhujše sem učakal na starost. Ampak rečem vam: ni ga bilo v vasi, kar sem jih spremil gospodarjev za pogrebom, pridnejšega in boljšega od Blaža."

Ženske so se začele usekovati. "Zares," je nadaljeval Marinček, "kakšno je on prevzel! In danes stoji Jančarjevo trdno, da je kaj. Cesar ga je poklical, Bog ga je vzel, v nebesih je, kakor je zaslužil. Vesel bo tegale kozarca, ki ga popijemo na njegov spomin."

Med pogrebci je završalo. Vse roke so segle po čašah, vsi so tiho in željno izpili, ženske so si obrisale oči, Franca je šla ven, Roman je točil na novo. Nato je začel vsak o Jančarju, kar je vedel in česar ni vedel:

"Pogorel je..." "Na, kakšno zidanje sedaj!" "Toča mu je bila."

"Prasce padali." "Vse je prestal in se izmotal." "In vsakemu priskočil na pomoč."

"In nikoli kletvine pri hiši." "Pa hudo molitven človek." "Brez pravd je bil."

"Miren sosed." "Vojska nam pobere najboljši." "Je končal Korent in s tem edinim stavkom nenadoma zaobrnul pogovor drugam."

"Najboljše," so vsi zaeno prilegli.

Toda Marinček se je uprl: "Nič ne rečem, tudi dobri padajo, ki jim je namenjeno. Toda hudobni tudi."

"Ni res," je postavil Luka svojo trditev. "Le povej mi enega med temi, ki ga ni škoda."

"Škoda je vsakega," se je upiral Marinček.

"Naštel bi ti jih pa lahko takole," Luka je pokazal prste obeh rok, "samo iz naše občine, ki bi jih ne bilo ne samo nič škoda, ampak terna bi bila, ko bi jih zmanjkalo. Pa jih ne bo."

"Tiste plevle! Če je drugod zanič, je za vojsko tudi zanič."

"Vse bo še dobro," je vmes poprijel Korent. "Matic, le pripravi se, do petdesetega in še čez pojdemo vsi."

"Ne bodi nespameten. Mar misliš, da bo deset let vojska? Božič bodo obhajali vsi doma."

"Nikoli!" "Ti pa veš. Jaz berem in nemški cesar je tako povedal. Menda že toliko ve kot kajzar Luka s Kozjega brda."

"Naj ve ali ne. Jaz sem kajzar — saj me ni treba zato nič pikati — nazadnje bova obadva enako imela — ti nič, jaz nič — toliko pa tudi vem: Če se tolikanj godlja zamete in skuha, kot si jo je sedanji svet, potem se ne bo shladila tako naglo, da bi jo do božiča pojedli. Prebito nam bo presedala."

(Dalje prihodnjič)

Velikonočno vstajenje I. 1565 v Stubi

(Slika iz nasilij graščaka F. Tahija nad kmeti)

Slovenci in Hrvati so v minulih letih tesno in složno sodelovali v vseh svojih naporih za ljudski blagor, svojo samostojnost in svobodo. To sodelovanje je bilo tesno zlasti v 15. in 16. stoletju v obrambi pred Turki, pa tudi proti nasilju gospode v znanem hrvaško-slovenskem kmečkem uporu l. 1572.

"Krajino", Vojno krajino so v onem času vladarji avstro-ogrskih dežel ustanovili na meji med Hrvatsko in turško Bosno. Dali so ji samoupravo pod načelstvom generala. Prebivalci so v mirnih časih obdelovali polje kot svobodni kmetje, opravljali izmenoma graničarsko službo, v primeru vojne pa so se oborožili vsi Krajinci in šli v boj.

Od mnogih nasilnežev naj v tec primeru omenim le zloglasnega graščaka Tahija.

Napočil je veliki teden, ko izmučeno telo Kristusovo počiva v hladnem, kamenitem grobu, nad katerim se pobožno sklanja jo kristjani... Veliki teden je, nebo je vedro kot steklo, zrak je topel in miren, samo krila lastovice, glasnice pomladi, ga lahko in nežno režejo. Veselo žubore potoki kot rajajoča deca, iz zemlje so pogledali zvončki, da se prepričajo, ali je že čas, vse poganja in brsti, — a ljudstvo? Ljudstvo kleči ob svetem grobu sklonjene glave in skozi solze šepetaje: Bog Jezus, ali nisi odrešil tudi nas? Ali niso tvoje svete rane premagale peklenške sile?

Velika sreda je. Na klečalniku kleči v svoji spalnici gospa Helena, žena graščaka Tahija; stiska svoje blede, suhe roke in sklanja svoje lice pred razpetim Bogom. Moli in joka, moli z ustnicami in preklinja s srcem izvor svojih nesreč — Uršulo Hemingovo, čeprav je pravično branila svojo dedovino.

Velika sreda je, vreme je lepo, a v kastelanovi hišici ob grajskih vratih sedi gospod Ferk Tah. Oči mu blišče, lica gore, kajti na grudih mu počiva bujna, mlada kastelanka. Tudi njeno lice gori, tudi njeno poželjivo oko plamen. Stokrat že jo je poljubil Tah, stokrat se jo je nasmehnila Lolička. "Ali je tvoj mož vzel Bukaličev mlin?" vpraša Tah. Je, pokima kastelanka. "Ali se je kmet upiral?" "Se je gospodar, toda Lolič ga je lopnil po butici in sedaj se ne upira več," se zakrohota ženska. Ampak več kaj, gospodar, ti samo Loliču daješ, a meni nič. Mar nisem vredna nič? Ha, ha! Morda sam več, da sem vredna več kot gospa Helena. Daj, daj cekin, stegne kastelanka roko in sladko pogleda graščaka, "vidiš, jutri grem v Zagreb, da kupim svilenih trakov za vstajenje, pa nimam niti groša. Lolič je skop in drži vse pod ključem, pa se še kdaj pa kdaj zadere name: 'Naj

ti stari da, saj ne daje zastoj!' "Dal ti bo Tah, dušica, dal," reče graščak in položi v malo roko pet cekinov, "na vzemi in me poljubi!"

"Presneto," vzklikne ženska in ga cmokne na usta, to bom imela lep kinč za vstajenje in vsemu svetu bom povedala, da je od tebe! Toda glej, glej! Kakšno strašilo jezdi tam na konju?" prasne Lolička v glasen smeh in pokaže s prstom skozi odprto okno. "Far na konju! Lep konjiček je; škoda, da ga jezdi stari plešec iz Pušče." "Bogme, da škoda," potrdi Tah. Počakaj, pošalili se bomo, da nikoli tega! Tega vražjega farja imam že dolgo na piki, ker me venomer toži v Zagrebu ter izda vsa potrebna navodila. Pojdi z menoj!"

Na lepem konjičku je jahal suh starec v črni obleki. To je bil župnik Anton Knežič iz Pušče, ki se je napotil v Zagreb po sveta olja. Starec je brezskrbno dvigal glavo, ozirajoč se po tem lepem svetu, a dolge noge so mu visele malo da ne do zemlje. Kar se pojavi pred njim vampasti Lolič, nekoliko dalje pa sta stala gospod Tah in kastelanova žena.

"Bonem mane, reverende domine," kašljaje reče Lolič, (dobro jutro, spoštovani gospod), in prime konja za uzdo, "kam jo mahate?" "Hvaljen Jezus," odgovori duhovnik boječe. "V Zagreb po sveta olja. Jutri, kakor veste, je veliki četrtek."

"Čemu vam konj?" se pošali kastelan; "menda veste, da so apostoli hodili po svetu peš, sam božji sin je jahal na oslu. Ali ste vi boljši od njega?" "Bolehen sem in star," drhte odvrne župnik. "Kaj bo to, čemu popu konj? Doli, častiti prijatelj!"

Duhovnik se trese in se prime konju za vrat, toda še hitreje priskoči Lolič in sune starca v rebra, da se zvrne na zemljo. "Sem žena, evo ti konjiča!" se zakrohota kastelan. Žena prihi ti, skoči na konja kot možki in ga požene po polju kraj ceste. Besno je skakal konj, besno ga je stiskala z nogama babnica in vijoč se od smeha kričala: "Hop, konjiček, hop, k vragu je šel pop!" Stari duhovnik se je pobral s tal, stal s sklenjenimi rokami in s solznimi očmi gledal podivjano žensko.

"Prosim, vrnite mi konja," je prosil župnik, ne mučite uboge živali. "Kaj še!" odyrne Lolička in se ustavi pred starčkom, "ta živalica mi ugaja, moja naj bo! Hop, konjiček, hop, k vragu je šel pop. Nabrusi starec pete! "Kje imate dušo?" vpraša starec. "Mar ste razbojnik, da mi na cesti odvzemate, kar je moje? Ali se ne bojite Boga?" "Zakaj? se zasmeje ženšče in pokaže zobe, mar je v Sv. pismu zapisano, da moraš imeti konja?

Ali sem prav rekla, milostljivi gospod," se obrne k Tahiju, ki se je bil med tem približal in župnika porogljivo gledal. "Prav, namaži svoje podplate s sv. oljem, pa boš dobil krila," se roga Tah.

"Veste kaj, gospod župnik?" se pošali Lolička, meni konja ni treba, imamo jih na Susjed gradu dovolj. Toda potrebujem denarja za velikonočne kolače. Koliko mi daste za konja?" "Jaz naj kupim svojega konja?" izbulji Knežič v skrajnem začudenju oči. "Ej, nič drugega vam ne ostane," meni Tah, "ženske imajo svoje muhe. Potegni iz žepa možno, starec? Vem, da je polna." Z drhtečo roko seže starček v nedra ter potegne možno, v kateri je bilo pet tolarjev, to izroči nori ženski ter reče: "Na vzemi, hudičeva hči! To je vse moje siromaštvo, ki sem si ga bil prihranil za vstajenje."

"Mršava možnja, kakor si ti," se roga Lolička in skoči s konja: "Naj te odnese voda! Da niso iz svinca? Ali so to pravi tolarji? Cin! Cin! Cin! So! Za kolač bo zadosti!"

Ves potr zajahe starec konja in krene proti Zagrebu, a Tah, kastelan in njegova žena kriče za njim krohotaje: Hop, hop, hop, prazen jaha pop!"

Zdajci pristopi h gospodarju Peter Bošnjak ter reče: "Milostljivi gospod, Stubičani se rote, da ne bodo predali ključev svojih kleti." Ko jim je že vse pobral pridelke, naložil samovoljno — brezpravno visoke davke tako, da je zavladala že prava lakota, jim je končno hotel pobrati tudi vse zaloge vina, v kolikor so ga še imeli. V tem smislu je izdal odredbo, da morajo izročiti tudi ključke od svojih kleti — zidanic.

"Bomo videli," dvigne Tah glavo, "ali me bodo psi poslušali ali ne. Peter, vstajenje bomo praznovali na gradu Stubič!"

Nastopilo je vstajenje, glorijske žrtve, ki je padla za mir med ljudmi, vstajenje sinu božjega, vstajenje vse prirode. Po bregovih se razlega glas zvona gornjestubiške cerkve, ki stoji na trgu sredi kraja pod mogočnim stubiškim gradom. Med mladim zelenjem se bele oblačila hrvaškega ljudstva in žare rdeče rute in koralde okoli vratu.

Staro in mlado, možje in žene, hite v cerkev, iz katere se sliši jo veseli vzkliki "Aleluja". Ali so res veseli? Oh, te velike orgle se ne razlegajo kakor nebeška glasba, ampak kot strašen vihar in zvonec ne poje kot angelski glas, temveč kakor bi pozvanja lo mrliču. Ko bo minula služba božja, tako je ukazal gospod Tah, naj se zbero vsi hišni gospodarji, da predajo ključke svojih zidanic. Susjed in Brdavec sta oplenjena, zdaj prihaja na vrsto Stubica.

Upravitelj Grdak je rekel, naj ključev ne izroče, a Tah veli, da kdor tega ne bo storil, bo iz-

gubil glavo. Stubičan pa je trdovraten, dvigne glavo in pravi: "Ne dam! A tudi Tah je svoje-glav, sedi na svojem gradu, dviga glavo in renči: 'Morate!'"

Zbero se vsi vaščani, vzdihujejo in jočejo. V kotu kleči zraven stare matere Matija Gubec.

Lahko se je razblinjal zadnji "Aleluja", župnik blagoslavlja ljudstvo, orgle so onemele. Službe božje je konec, a ljudstvo ostane klečeče in se ne gane iz svetišča. Pred cerkvijo sedi na konju Tah in nestrpno suka belo brado. Konj nemirno prestavlja noge, nemirno igra Tahiju srce. Na trgu se zvrsti četa štajerskih mušketirjev iz Stattenberga; rekli so jim tudi železni možje, ker so bili v oklepih.

"No, ali bo že konec popovskih litanij?" se zadere Tah, a Peter Bošnjak mu javi, da ljudstvo noče zapustiti božjega hrama. "Dobro! Mušketirji naprej! Zapodite pseta v te svete luknje! Mušketirji planejo na cerkvena vrata in se zvale v cerkev. Težko koraki vojašine odmevajo pod svodi, ljudstvo dvigne glasen krik in vik.

"Bog pomagaj, Jezus reši nas!"

zavpijejo žene in otroci, a moški škripljejo z zobmi. Bled stoji župnik pred oltarjem in dvigne sklenjene roke proti nebu. Sum in hrup od vseh strani, s kopiti, pestmi, psokami in kletvinami pode mušketirji ven može, neoborožene ljudi, kot živino, za možkami pa se stiskajo prestrašene ženske, ki blede kot zid stoka, križe in jokajo, a župnik se vrže pred oltar; solze mu teko na mrzli kamen. Pred cerkvenimi vrati so vojaki postavili kopja križem, na trgu stoji cela četa vajokov, a pred njimi se meša obupno in prepadeno ljudstvo. Visoko dvigne statnenberški baron glavo in zavpije:

"Pseta! Poznate moje povelje? Takoj predajte ključke! Ti, Lolič, pa zapisuj imena!"

Zdajci stopi pred Tahija visok, sivolasi starec širokega obraza in živih oči, starešina Mijo iz sela Golobovca, položi roko na srce in mirno reče: "Kralju dajemo, kar je kraljevega, gospodarju, kar je gospodarjevega, toda, kar je naše, tega ne damo!"

"Vi ne daste ključev?" zarjove škripajoč z zobmi Tah.

"Ne damo, pri Bogu da ne!" zavpije Gubec in dvigne roko, v tem ko se je mati oprijemala njegovih ramen.

"Ne damo, ne damo!" obupno zavpije ljudstvo v en glas.

"Oj!" zagrmí Tah, vzpodbode konja, se ustavi pred svojo četo in zapove: "Ogenj! Ustrelite fantje. Pobijte pasjo drhal!"

Množica zadrhti, puške počijo. Dim, plamen, grom! "Joj, Jezus!" se dvignejo do neba glasovi, da se trga srce. Množica se razprši. Tu pade mladenič, tam klecne žena, ki se prijemla za srce, tu se zamaja in zvali po tleh starček, tam zopet se smrtno ranjeno zvija dete. Kri teče, nedolžna kri po črni zemlji pred božjim licem na sveti "Velikonočni dan". Ljudje beže, vojaki pčesno, bijejo, suvajo, sekajo. Kopito prekolje starcu Miji glavo, ranjen pade Gubec materi v naročje.

A Tah se dvigne v stremenih, goste obrvi mu od radosti drhtijo, ustnice se mu širijo v pošastni smeh in oči se mu leskečejo kot ljutemu risu. Veselo gleda na bojišče, kjer žena objema in poljublja mrtvega moža, kjer mati zbira ostanke razbitega otroka, kjer si ljudje trgajo iz glave lase in se tolčejo po prsni — a on ne sliši nič.

Zažene se na konju preko množice proti cerkvenim vratom, kamor je bila Gubčeva odveklea ranjenega sina in hoče zamahniti po njem s sabljo, toda starka se kot levinja postavi predenj in upirajoč vanj veliko solzno oko reče:

"Udari!" "Stran baba!" zatuli Tah in spet zamahne, nakar stopi iz cerkve duhovnik in naglas, da se

sliši po vsem trgu, vzklikne, dvigajoč srebrno razpelo:

"Na tej skali bom sezidal svojo cerkev in peklenška vrata je ne bodo premagala!"

Po raznih virih priredil

Valentin Potočnik

HELP WANTED

Conversational interpreter wanted to interpret business discussions between American and Yugoslavian businessmen. Must speak Serbo/Croatian dialect and read cyrillic. Mechanical aptitude and interest in machinery would be helpful. Position will require residence in Tulsa, Oklahoma, with frequent travel to Yugoslavian locations. Salary commensurate with experience and ability. Write stating qualifications and background to:

MR. RENEAU
P.O. Box 9232
Tulsa, Oklahoma 74107

Help Wanted Male

WANTED

Family man 45 or over; general cleaning, nights. Steady and reliable. \$2.50 per hour.

Call 781-2414

(70)

Help Wanted Male & Female

Factory help wanted

Male and female

American Industrial

Safety Equipment Co.

3500 Lakeside Ave.

696-2220

(72)

MALI OGLASI

Naprodaj

V starem kraju, v Sloveniji se prodaja lepo urejeno posestvece z lepim, mladim vinogradom. Posestvo je v kraju GLOBOKO pri BREŽICAH. Za več podatkov pišite na:

Gospa Vlatka Sporiš

Klaičeva ul. 74

41000 Zagreb,

YUGOSLAVIA

(82)

Hiša naprodaj

Lastnik prodaja 2-družinsko hišo 6+6 916 E. 73 St. Za sestane kličite 361-2505.

—(70)

POPRAVLJAMO IN

PRENAVLAJAMO

TAPECIRANO POHISTVO.

2-delna garnitura \$70

plus material.

Damo brezplačen proračun.

Jamčimo za 15 let.

PARK UPHOLSTERING CO.

251 E. 156 St.

tel. 531-0898

POSESTVO NAPRODAJ

v Floridi

4 dohodninske hiše, ena z gostilno. Pomarančni nasad s 100 drevesi, vse na eni parceli. Proda se vse skupaj. Obrnite se na: Mary Korošec, 900 Mission Rd., New Smyrna Beach, Fla. 32069. Tel 1-904-427-1657.

—(w,f,5 maj)

Hiša v najem

V okolici Sv. Vida se odda hiša, 3 sobe, kuhinja in kopalnica. Samo upokojencem. Za pojasnila kličite 391-6782.

—(3,5,7 apr)

Hiša naprodaj

Lastnik prodaja dvodružinsko hišo, 2 furneza, lepo dvorišče, blizu busov, trgovin in cerkve, Lake Shore in E. 185 okolica. \$30,500.

Kličite po 4. uri 486-5298

2 Houses for sale

6-room single and a 5-room single, double garage, all on one lot. Fruit trees, near schools, churches, buses, shopping. E. 185 St., and Lake Shore Blvd. area. Call 235-4876 or 531-1029

(72)

Pri Sv. Kristini

Prvi si oglejte ta zidan bungalov, 2 spalnice spodaj, prostorno, delno zgotovljeno zgoraj, polna klet, dvojna garaža.

V Euclidu

Majhna hiša, idealna za upokojece ali novoporočence. Samo \$15.900.

LAURICH REALTY

481-1313 496 E. 200 St.

STARI ZNANKI FILMA IN ODRA! — Helen Hayes (na levi) in Paulette Goddard sta privlačnost "The Snoop Sisters", za TV prirejenega filma. H. Hayes kljub odhodu v pokoj še vedno večkrat nastopi na TV in v filmu, P. Goddard pa se je tokrat pojavila prvič po 12 letih.

MATIJA MALESIC:

KRUH

POVEST SLOVENSKE KRAJINE

"Kaj si šele zdaj prišel do tega spoznanja?" Horvat je Gezi dober in ga ne zbada vse od tedaj, ko mu je povedal, da se je mati vrnila iz Budimpešte. Nekajkrat že je hotel Geza pobegniti z marofa, pa ga je ujec vselej pridržal, zlepa, z dobrimi, skoro očetovskimi besedami. Geza se je moral čuditi, odkod godrnjavemu in zadirčnemu uju-cu tolika nežnost. "Toda čezenj ne smeš reči nobene grde besede! Ali nisi slišal, da ti je do-brotnik? Dobrotniku moraš biti hvaležen!"

"Saj sem mu, o, in kako sem mu hvaležen!" Geza se ves trese v gnevu. "Izkušeni ste, ujec! Povejte mi, kako mu najlepše pokažem svojo hvalež-nost?"

Horvat presunljivo pogleda nečaka. "Morda... morda ti po-vem..." reče tiho.

Geza bi rad govoril in iztresel svojo jezo in svojo žalost uju-cu. Ujec pa noče in noče govoriti, le premišljuje, premišljuje.

"Silje sem dobil na velepo-sestvu!" pove glasno Ritoper. "Ali ga razdelim?"

Molk. Delavci se spogledajo, nekateri pihajo sapo v pesti, drugi čakajo s široko odprtimi očmi, da spregovore starejši in izkušenejši.

"Zdaj, tu bi razdelil?" vpraša Horvat in pogleda Verena.

"Kaj ne razdeliš doma?" vpraša Veren počasi in pogleda Horvata. Rezko ga zaboli v glavi: Ritoper nastavlja zanko!

"Kakor hočete! Kakor hoče-te! Nekateri Dolinjeci in Raven-ci hočejo že sedaj svoj zaslužek. Mislil sem, da hočete i vi! Do-bite pa doma." Ritoper naglo oddrobni proti marofu.

Zopet se spogledata Horvat in Veren. In se s pogledom sporazumeta: Ritoperjeva zanka.

O, zvit si, Ritoper, zvit ko ov-nov rog, samega Boga bi golju-fal, da ga moreš! Kako zanko nastavljaš premraženim, zdelan-im delavcem?

"Če bi vzeli?" premišljuje Horvat in pogleduje Verena in pogleduje za Ritoperjem, ko da hoče skočiti za njim in mu pove-dati, da vzame takoj prisluženo silje.

"Kako spraviš silje domov? Kako do železnice? Tretjino si-lja ti požro stroški, če hočeš spraviti na svojo roko silje do-mov."

"Vem, zato se bojim!" Horvatu, ki ni nikdar v zadregi za pripravo besede, zmanjka be-sede. Gube skrbi se mu zari-šejo po obrazu, temno žari skrb v njegovih sivih očeh.

Delo ne gre od rok.

"Dolg, dolg, dolg!" bije Ve-renu v sencih.

In Ritoperjeva zanka! Verenu je tesno pri srcu.

2.

Slovo od marofov ni težko. Znoj, ki so ga posejali po njivah, klije v tuji zemlji in cvete v beli, ledeni slani. Misli, ki so jih mislili v težkih dneh, je raz-nesel veter po nepregledni rav-nini. Vzdihe je požrl marof. Vzdihi spijo v pustih, golih ste-nah, po kozelcih spijo, po hlevih in kolarnicah. Do spomladi! Kdorkoli pride prihodnje leto na marof, ga pozdravijo kot znanca.

Gosta slana škriplje pod no-gami, ko da se jeze cvetovi, ker hodijo po njih tisti, ki so jih se-jali, dan na dan sejali, sedem mesecev.

Ko da se boje, da jih v zad-njem hipu priklenejo na marof, beže trudne, izmučene postavbe po poljih in potih. Ko da je bilo bivanje na marofu muka in

mora, na katero človek rad ne misli niti v sanjah.

Molče hite delavci proti po-staji. Kaj bi govorili, ko govore izmučeni obrazi? Le ženske vzdihujejo pri hitri hoji in se krivijo pod culami. Voza ni po-slal Ritoper, da bi jim prepeljal cule in kovčge k železnici.

Vlak vozi prepočasi. Vozovi so nezakurjeni. Doma so pri-pravljene butare drv, peči ča-kajo. In gorka srca čakajo. In neka čaka. Saj niso v njej me-sili kruha vse od Velike noči. In od Velike noči niso razbelili peči za kruh. Prepočasi vozi vlak. Vendar — z vsakim sto-kom stroja si bliže doma.

Razprede se beseda. Mrzlo je v vozovih, gorko je v srcih. Ka-ko si bo zavihala žena rokave, ko bo po tolikem času namesila kruha za polno peč! Kako ji bodo gledali otroci pod roke, da ne zamesi kateremu manjšega hlebčka. Ko za samo Veliko noč bo mesila žena, ko ob Veliki noči bo deci veselo v srcih. Ve-lika noč v tej mrzli jeseni? O Velika noč! Polna je skrinja zlate pšenice, atek je doma, atek hoče, da se najedo belega kruha ko po velikonočnem blagoslovu. Atek je prebudil kruh, ki je spal vse poletje tako trdno in nevz-dramno spanje ko vojska kralja Matjaža.

"Gostijo napravim, pravo go-stijo! Poveselim se veselih ob-razov, poujčkam deco in nauži-jem se zadovoljstva. In potem... potem krenem v slavenske go-zde!" pripoveduje mlad mož. Oko mu žari, ko da je pozabil na sedem dolgih mesecev na marofu.

"Polovico silja prodam in vtaknem izkupiček v dolg," meni njegov sosed. Njegovo oko je zamišljeno.

"Kaj bodo doma jedli, če pro-daš polovico silja?"

"Kdaj poplačam dolg, če ne prodam nekaj silja? Zadušiti me hoče dolg."

"Saj tudi mene tlači. Stradali pa ne bodo! Kar zaslužim čez zimo v gozdih, pojde v dolg. Iz silja ne plačam dolga."

"Na Stajersko pojdem v to-varno. Kar tam zaslužim čez zimo, tudi vtaknem v dolg. Ko izplačam dolg, ne prodam nik-dar več ni zrnca prisluženega silja. Tedaj šele se bomo naje-dli do sitega belega kruha. Prej ne."

"Izplačaš dolg? Kaj pa ob-leke?"

"Dolg je prvi!"

Verena pretrese. Ozre se na mlada moža in ju vpraševaje gleda.

Moža ne razumeta njegovega pogleda. Misel na obleke, ki jih morata kupiti otrokom in žena-ma, jima križa račune.

"Saj ne tlači samo mene mo-ra," pomisli Veren. Moža se mu smilita, sam sebi se smili. Se nobeno leto ni šel čez zimo v gozde, v tovarno. Dolga se je bal ko smrti med otroki. Da bi šel letos? Da bi prodal silja in bi deci že pred Veliko nočjo legel kruh spat?

Prepočasi vozi vlak. Prehitro je vozil, ko je divjal z njimi na pusto, prepočasi jih vozi domov. Ko zagleda človek svoje drage in njihovo radost, vsaj za hip pozabi na svojo skrb!

"Polovico silja bom moral prodati! Nakupiti moram krom-pirja in koruze. Veš, da nimam razen koč in majhnega ograjč-ka nobene zemlje. In obleke, ob-leke! Ne bom vteknil dosti v dolg!"

"Ne prodam ni zrnca! Kaj niso dosti stradali vse od Velike noči? Kaj jim moje delo ne bo

niti toliko koristilo, da bi bili vsaj čez zimo siti?"

"In s čim kupiš obleke? Ali si zopet izposodiš? Nikdar se na ta način ne izkoplješ iz dolgov."

"Prislužim v Slavoniji!"

"Kje si še od Slavonije! Raz-capani ne morejo letati po sne-gu. Dolg je prvi!"

"Upnik počaka!"

"In prišteje obresti k dolgu!"

"Pusti me! Naredim kako brez tvojih nasvetov!"

"Dolg je prvi, mislim!"

Moža se neprijazno spogle-data in umolkne.

"In še Ritoper vaju ogoljufa! Na to niti ne računata!" misli Veren. "Na to ne mislita, mlada moža. Pa vaju ogoljufa, vse nas ogoljufa! Zastonj ne sluti Ve-ren!"

"Kako nas letos prikrajša?" Veren ne more več vzdržati in vpraša Horvata.

"Premišljujem že vse te dne-ve, pa ne morem do jasnosti. Odrtgati za vožnjo nam ne

more! To je zapisano v pogodbi! Ali se spominjaš, da sem iz pre-vidnosti dosegel, da je prišlo v pogodbo?"

"Po glavi mi šumi, ko se spom-nim pogodbe. Ko bi moral pa-ziti na vsako besedico, da me Ritoper ne ukane, sem bil z mislimi drugod, ne pri pogodbi."

"Za vožnjo bi nam odtrgal tako gotovo, kakor je Bog v ne-besih, da se nisem pravočasno domislil, da je Ritoper zvitejši ko hudič."

"Ali je zapisano, da razdeli silje doma? Da plača prevo-znino in vse druge stroške?"

Široko odpre Horvat oči in gleda Verena.

"Nikakor se ne morem spom-niti, ali je zapisano."

"Ne vem..." Horvat položi prst na čelo, zamiži in napeto premišlja.

"Če ni zapisano, se bojim, da nam odrtega za stroške, ki jih bo imel s siljem pri prevozu..."

"Mislim, da ni zapisano!" Hor-

vat gleda Verena, ko da pričakuje, da mu ovrže temno slut-njo.

"Odtegne nam, verjemi mi!"

"Za vse ne morem misliti, na vse tudi ne morem sam misliti!" Horvat je jezen. "Na vožnjo sem mislil in dosegel, da je prišlo v pogodbo, da jo plača. Zakaj pa ni nihče drugi črnil besedice in zahteval, naj vpiše, da razdeli žito doma?"

"Se vsako leto nas je kako speljal na led in ogoljufal. In vsako leto sem sklenil, da pri-hodnje leto pazim — pa vendar zamota in zavije vsako leto po-godbo tako, da vleče dobiček in nam odje nekaj težko zasluže-nega silja."

Delavci poslušajo Verenovo razgovorjanje s Horvatom.

"Hišo je zidal letos! Pišejo, da nima noben palir take! Letos nas ogoljufa, da bo joj!"

"Če samo po kili odtegne vsa-kemu, se mu bo poznalo. Do tri-stopetdeset nas je bilo med le-

tom pri njem na delu."

"Koliko je pridobil samo pri jedi! Kako hrano nam je dajal letos!"

"Da, lahko si je sezidal hišo! Leto na leto nam je pritrgoval pri hrani in pri zaslužku! Na-bral si je z leti!"

"Oj, koliko je letos samo pri hrani pridobil! Če nam odtegne še za prevoznino silja..."

"Poskusi naj!" Horvat vzdigne-pest in zagrozi v smeri proti Slovenski Krajini. "Utekel je Ritoperju?"

Zemljič, utekel Ivan, odšel je Andraž, drugih treh ni privedel na naš marof, delali smo poleg svojega pogojenega dela še nji-hovo. Nagraditi bi nas moral po vseh postavah, ne pa nam odr-gati! Naj poskusi!"

"Gotovo poskusi! Ritoper je Ritoper!"

"Tožimo! Saj je običaj, da razdeli silje doma. Če je zapi-sano v pogodbi ali ne!"

"Kaj dosežemo s tožbo proti Ritoperju?"

ŽENINI IN NEVESTE!

NAŠA SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
VAM TISKA
KRASNA POROČNA VABILA
PO JAKO ZMERNI CENI

PRIDITE K NAM IN SI IZBERITE
VZOREC PAPIRJA IN ČRK

Ameriška Domovina

6117 St. Clair Avenue

431-0628

ZNAN OBRAZ? — Verjetno spominja prenekatero na In-grid Bergman, kar ni nič čudnega, saj je Isabella Rosselli-ni (na sliki) njena hčerka s filmskim direktorjem Italija-nom Robertom Rossellinijem. Mlada Isabella pomaga očetu pri snemanju nekega filma v Italiji in Alžiriji. Za enkrat hodi torej po očetovih potih, pa bo nemara skoro tudi po materinih, če vse ne vara.

V NOVI VLOGI — Richard Chamberlain bo skoro nasto-pil v televizijskem filmu "Za ženo, ki jo ljubim" kot angleški kralj Edvard VIII. Za svoj uspeh se ima zahvaliti, kot pravi, trdemu delu. Občinstvu je znan kot dr. Kildare.

NAROČITE SI

DNEVNIK

AMERIŠKO DOMOVINO

NAJVEČJI

SLOVENSKI

DNEVNIK

NAROČAJTE

TISKOVINE PRI

AMERIŠKI DOMOVINI

VOJNE IGRE! — Posnetek kaže izraelske oklopne sile na vojaških vajah na Sinajskem polotoku. Izrael je imel tam nedavno svoje največje vojaške vaje po vojni junija 1967.